

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Gramatyka opisowa języka niemieckiego		9.0.6029	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Języka Niemieckiego i Translatoryki			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Filologiczny	Filologia germańska	forma	stacjonarne
		moduł	biznesowo-gospodarcza, translatoryczna, nauczycielska
		specjalnościowy	
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr Dominika Janus; prof. dr hab. Andrzej Kątny; dr Izabela Kujawa; dr Anna Socka			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		10	
Wykład, Ćw. audytoryjne		Semestr 2 (wykład):	
Sposób realizacji zajęć		30 godzin - udział w zajęciach;	
zajęcia on-line, zajęcia w sali dydaktycznej		15 godzin - samodzielna lektura literatury przedmiotu;	
Liczba godzin		30 godzin - przygotowanie do egzaminu i egzamin.	
Ćw. audytoryjne: 45 godz., Wykład: 60 godz.		Razem: 75 godzin = 3 ECTS.	
		Semestr 2 (ćwiczenia):	
		30 godzin - udział w zajęciach;	
		25 godzin - samodzielna lektura literatury przedmiotu;	
		20 godzin - przygotowanie do zaliczenia.	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS.	
		Semestr 3 (wykład):	
		30 godzin - udział w zajęciach;	
		15 godzin - samodzielna lektura literatury przedmiotu;	
		30 godzin - przygotowanie do egzaminu i egzamin).	
		Razem: 75 godzin = 3 ECTS.	
		Semestr 3 (ćwiczenia):	
		15 godzin - udział w zajęciach;	
		5 godzin - samodzielna lektura literatury przedmiotu;	
		5 godzin - przygotowanie do zaliczenia.	
		Razem: 25 godzin = 1 ECTS.	
		Łącznie: 250 godzin = 10 ECTS.	
Termin realizacji przedmiotu			
2022/2023 letni			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		niemiecki	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
		Sposób zaliczenia	

<ul style="list-style-type: none"> - Analiza tekstów z dyskusją - Dyskusja - Praca w grupach - Rozwiązywanie zadań - Wykład konwersatoryjny - Wykład z prezentacją multimedialną 	<ul style="list-style-type: none"> - Zaliczenie na ocenę - Egzamin
	Formy zaliczenia <ul style="list-style-type: none"> - egzamin pisemny z pytaniami (zadaniami) otwartymi - egzamin pisemny testowy - ustalenie oceny zaliczeniowej na podstawie ocen częściowych otrzymywanych w trakcie trwania semestru - kolokwium
	Podstawowe kryteria oceny <p>Wykład kończy się egzaminem pisemnym testowym po semestrze II oraz egzaminem pisemnym z zadaniami otwartymi po semestrze III.</p> <p>Ocena z ćwiczeń ustalana jest na podstawie ocen częściowych z kolokwium i pisemnych prac domowych odbywających się w trakcie semestru.</p>

Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się

zakładany efekt uczenia się	Obserwacja dyskusji	Obserwacja analizy tekstów z dyskusją	Rozwiązywanie zadań / Kolokwia	Egzamin testowy po sem. II	Egzamin z pytaniami otwartymi po sem. III
Wiedza					
K_W01				+	
K_W03				+	+
K_W06				+	+
K_W10				+	+
K_W14				+	+
Umiejętności					
K_U01	+	+	+		
K_U03		+	+		
K_U05	+	+	+		
K_U15	+	+	+	+	+
K_U17					
Kompetencje społeczne					
K_K01	+	+			
K_K02	+	+	+		

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi**A. Wymagania formalne**

Jednoczesne lub uprzednie uczęszczanie na wykład lub/i ćwiczenia z gramatyki opisowej języka niemieckiego. W semestrze 3.: zaliczenie wykładu/ćwiczeń w poprzednim semestrze. W wyjątkowych przypadkach prowadzący może odstąpić od tych zasad.

B. Wymagania wstępne

Bardzo dobra znajomość języka niemieckiego oraz elementarna znajomość gramatyki języka polskiego.

Cele kształcenia

Celem wykładów jest zapoznanie studentów z usystematyzowaną wiedzą z zakresu morfologii (semestr II) i składni języka niemieckiego (semestr III), objaśnienie ważnych, uniwersalnych pojęć językowych, rozszerzenie kompetencji gramatycznej na poziomie teoretycznym.

Celem ćwiczeń jest stosowanie nabytej w toku wykładu wiedzy teoretycznej do analizy konkretnego materiału językowego, utrwalenie i kształtowanie umiejętności posługiwania się terminologią gramatyczną w pracy indywidualnej i zespołowej.

Treści programowe**A. Tematyka wykładu**

Tematyka semestru II: Morfologia języka niemieckiego

Definicja pojęcia „gramatyka”. Źródła i koncepcje gramatyki oraz jej miejsce wśród innych dziedzin wiedzy o języku. Pojęcia „wyraz” i „morfem”, klasy i rodzaje morfemów, kategorie wyrazów, polifunkcjonalność morfemów. Części mowy – charakterystyka i cechy: semantyczne, morfologiczne, syntaktyczne. Części mowy odmienne (czasownik, rzeczownik i zaimek rzeczowny, przymiotnik, rodzajnik) i nieodmienne (przysłówek, przyimek, spójniki współrzędności i podrzędności, partykuła, wyraz modalny). Podział czasowników, kryteria morfologiczne i syntaktyczne. Walencyjne typy czasowników. Semantyczna kategoria: Aktionsart. Kategorie fleksyjne czasownika: a) czasy gramatyczne – charakterystyka formalna, semantyczna i

pragmatyczna, b) strona czynna vs. strona bierna – wartość pragmatyczna i zastosowanie strony biernej, transformacja, rodzaje strony biernej, formy konkurencyjne, sposoby wyrażania agensa, c) tryby w języku niemieckim – charakterystyka formalna, semantyczno-funkcjonalna i pragmatyczna. Charakterystyka syntaktyczna i semantyczna rzeczownika; Rodzaj, liczba i przypadek jako kategorie rzeczownika; Paradygmat fleksyjny rzeczownika. Deklinacja przymiotnika; Stopniowanie przymiotników. Charakterystyka przysłówka; Klasy syntaktyczne i semantyczne; Stopniowanie. Partykuły i modalne przysłówki zdaniowe; Odróżnienie, charakterystyka semantyczna i funkcjonalna, homonimia.

Tematyka semestru III: Składnia języka niemieckiego

Zdanie jako podstawowa jednostka składni. Klasyfikacja zdań według różnych kryteriów: rodzaje (zдания oznajmujące, rozkazujące, wykrzyknikowe, pytające, życzeniowe), formy (proste, złożone współrzędnie, złożone podrzędnie). Struktura zdania prostego w składni tradycyjnej oraz dependencyjnej. Zdanie współrzędnie złożone vs. zdanie podrzędnie złożone, relacja koordynacji vs. relacja subordynacji, spójniki współrzędności i podrzędności, korelaty. Typy zdań współrzędnie złożonych. Zdanie złożone podrzędnie – kryteria klasyfikacji zdania podrzędnego. Zdanie podrzędnie złożone w składni dependencyjnej.

B. Tematyka ćwiczeń

Tematyka semestru II: Morfologia języka niemieckiego

Klasy i rodzaje morfemów, analiza morfologiczna. Klasyfikacja i charakterystyka części mowy, rozpoznawanie poszczególnych części mowy w zdaniu; Czasownik. Osobowe i nieosobowe formy czasownika; Kategorie czasownika; Fleksja czasowników regularnych i nieregularnych; Tworzenie form czasu Perfekt z *haben* i z *sein*; Czas rzeczywisty a czas gramatyczny; System czasów gramatycznych języka niemieckiego; Opis semantyczny i użycie czasów Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I, Futur II; Strona bierna, paradygmat form w stronie biernej procesualnej i statywnej; Znaczenie i użycie; Odróżnienie strony biernej statywnej od innych form deagentywnych; Formy konkurencyjne wobec strony biernej. Tryby czasownika: Tryb rozkazujący. Tryb przypuszczający. Paradygmat fleksyjny. Użycie w mowie zależnej oraz w funkcji hipotetycznej w różnych rodzajach zdań. Charakterystyka syntaktyczna i semantyczna rzeczownika; Rodzaj, liczba i przypadek jako kategorie rzeczownika; Paradygmat fleksyjny rzeczownika. Deklinacja przymiotnika; Stopniowanie przymiotników. Charakterystyka przysłówka; Klasy syntaktyczne i semantyczne; Stopniowanie. Partykuły i modalne przysłówki zdaniowe; Odróżnienie, charakterystyka semantyczna i funkcjonalna, homonimia.

Tematyka semestru III: Składnia języka niemieckiego

Części zdania w ujęciu tradycyjnym. Orzeczenie, orzecznik, podmiot, dopełnienie, okolicznik. Klasyfikacja części zdania, rozpoznawanie poszczególnych części zdania w zdaniu; Sekundarne części zdania; Przydawka, Zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie; Rodzaje zdań pobocznych; Rodzaje zdań okolicznikowych. Części zdania prostego oraz charakterystyka zdania złożonego w ujęciu dependencyjnym.

Wykaz literatury

A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć (zdania egzaminu):

A.1. Do wykładu:

semestr II:

- Duden Band 4: *Die Grammatik* (2016). Berlin: Bibliographisches Institut GmbH.
- Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim (2013): *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin: Langenscheidt.

semestr III:

- Duden Band 4: *Die Grammatik* (2006). Mannheim: Dudenverlag.
- Engel, Ulrich et al. (2000): *Deutsch-polnische kontrastive Grammatik*. Tom 1-2. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim (2013): *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin: Langenscheidt.
- Rytel-Schwarz, Danuta et al. (2018): *Deutsch-polnische kontrastive Grammatik*. Tom 2: Der Satz. Hildesheim et al.: Olms.

A.2. Do ćwiczeń:

semestr II:

- Dreyer, Hilke / Schmitt, Richard (2000): *Lehr- und Übungsbuch der deutschen Grammatik*. Ismaning: Hueber.
- Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim (2000): *Übungsgrammatik Deutsch*. Berlin: Langenscheidt.

semestr III:

- Hall, Karin/ Scheiner, Barbara (2001): *Übungsgrammatik für Fortgeschrittene*. Ismaning: Hueber.
- Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim (2000): *Übungsgrammatik Deutsch*. Berlin: Langenscheidt.
- Pittner, Karin / Berman, Judith (2010): *Deutsche Syntax. Ein Arbeitsbuch*. Tübingen: Narr Verlag.

B. Literatura uzupełniająca

semestr II:

- Socka, Anna (2004): Sprachliche Merkmale der erlebten Rede im Deutschen und Polnischen Tübingen: Niemeyer (Linguistische Arbeiten 485)
- Socka, Anna (2008): Die würde-Konstruktion – zwischen Indirektheit und Kontrafaktivität. In: Letnes, Ole/ Maagero, Eva/ Vater, Heinz (red.): *Modalität und Grammatikalisierung / Modality and Grammaticalization*. Trier: Wissenschaftlicher Verlag Trier (FOKUS - Linguistisch-Philologische Studien 34), 199-216.

semestr III:

- Olszewska Danuta (2018): Syntaktische Varianz in der deutschen Wissenschaftssprache. In: Kałny, Andrzej (red.): *Studia Germanica Gedanensia* 39: Valenz und Dependenz. Theorie und Praxis. Festschrift für Professor Ulrich Engel zum 90. Geburtstag, 245-264.

Kierunkowe efekty uczenia się

K_W01, K_W03, K_W06, K_W10, K_W14
K_U01, K_U03, K_U05, K_U15, K_U17
K_K01, K_K02

Wiedza

K_W01, K_W03, K_W06, K_W10, K_W14

Student:

- zna specyfikę przedmiotową i metodologiczną gramatyki oraz rozumie jej

- znaczenie wśród nauk humanistycznych (sem. II) (K_W01),
- zna i rozumie terminologię językoznawczą z zakresu morfologii (sem. II) i składni (sem. III) w języku niemieckim (K_W03),
  - ma uporządkowaną i zaawansowaną wiedzę ogólną obejmującą niemiecką terminologię, teorię i metodologię z zakresu morfologii (sem. II) i składni (sem. III) (K_W06),
  - zna i rozumie główne kierunki językoznawstwa germańskiego: morfologia i nauka o częściach mowy (sem. II), składnia tradycyjna (sem. III), teoria walencji (sem. III), składnia dependencyjna (sem. III) (K_W10),
  - zdaje sobie sprawę z różnorodności źródeł informacji, rozumie kompleksowość natury języka, jego złożoności (K_W14).

Umiejętności

K_U01, K_U03, K_U05, K_U15, K_U17

Student:

- wyszukuje, analizuje, ocenia, selekcjonuje i użytkuje informacje w zakresie morfologii (sem. II) i składni (sem. III) z różnych źródeł pisanych i mówionych (K_U01),
- zna i potrafi korzystać z metod i narzędzi badawczych, opracowuje wyniki w zakresie morfologii (sem. II) i składni (sem. III) (K_U03),
- umie samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać umiejętności badawcze korzystając z zaleceń i wskazówek opiekuna naukowego (K_U05),
- zna język niemiecki na poziomie C1 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (K_U15),
- potrafi odpowiednio planować i określać priorytety służące realizacji określonego przez siebie, wraz z innymi lub przez innych zadania (K_U17);
- potrafi współpracować z innymi studentami w ramach zadań zespołowych (K_U17).

Kompetencje społeczne (postawy)

K_K01, K_K02

Student:

- ma świadomość swojej wiedzy i swoich umiejętności, podchodzi krytycznie do odbieranych i pozyskiwanych treści (K_K01),
- potrafi ocenić, kiedy do rozwiązania problemu potrzebna jest wiedza eksperta, nawiązać kontakty i zwrócić się o pomoc (K_K02).

Kontakt

dominika.janus@ug.edu.pl